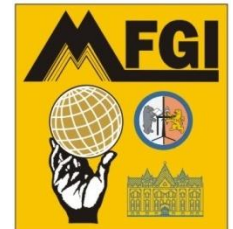

Jogi-szabályozási keret

SARMA kiadványok és **Hámor Tamással** folytatott egyeztetés alapján
(*Magyar Bányászati és Földtani Hivatal, MBFH*)

Horváth Zoltán
Földi Erőforrás Kutatási Főosztály
Magyar Földtani és Geofizikai Intézet

További WP5-tagok az MFGI-ből: **Detzky Gergely, Hámorné Vidó Mária, Kiss János, Lendvay Pál, Müller Tamás, Nagyné Barsi Ildikó, Orosz László, Sári Katalin, Szeiler Rita, Ujházyne Kerék Barbara**

Az EU szabályozás áttekintése

az Európai Unió SEE programja keretén belül zajlott Fenntartható Aggregátum Gazdálkodás projekt (SARMa, www.sarmaproject.eu) eredményeit részben bemutatja egy SARMa jelentés (Hámor Tamás, Günter Tiess, Julia Kager és Jörg Heimburg, 2011).

A következő témaköröket kell felülvizsgálni nemzeti és EU-s szintű szabályozásban.

Az „aggregátum, Fenntartható Kínálati Mix (SSM) és Fenntartható Aggregátum Gazdálkodás (SARM)” kifejezések

Aggregátumokkal kapcsolatos tények. Mi a helyzet a SARM és SSM kifejezésekkel?

Keretajánlás: fő probléma: vízgazdálkodás?

Többek között a következő kérdésekre kell választ találni (Langer et al, 2009):

- Az aggregátumok hozzáférhetőségének maximalizálása
- Társadalmi hatások minimalizálása, társadalmi előnyök maximalizálása
- Környezeti hatások minimalizálása
- Hulladékgazdálkodás
- A bolygatott területek helyreállítása
- Törvényi vonatkozások meghatározása és megoldása

Az aggregátumokra vonatkozó európai törvények áttekintése

- Elsődleges szabályozás
- Másodlagos szabályozás: Van az ásványvagyron kifejezésre, ill. kifejezetten az aggregátumra vonatkozó törvényi definíció? Az aggregátumok szerepelnek az elérhető legjobb technológia (BAT) dokumentumokban?
- Gazdasági kérdések
  - Az aggregátumtermékekre vonatkozó szabályozás: **89/106/EGK irányelv** az építési termékekre vonatkozó tagállami törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről (a **93/68/EGK irányelv** szerint módosítva)
  - A Bizottság 2010/C 167/01 sz. közleménye a (...) **89/106/EGK tanácsi irányelv** végrehajtása keretében – felsorol 11 különböző, aggregátumokra vonatkozó CEN szabványt
  - Az aggregátumokra vonatkozó nemzeti és nemzetközi szabványok legbővebb és legrészletesebb áttekintését **Lorenz & Gwosdz (2003)** nagyszerű munkája nyújtja
  - Európai ökocímke: a **Bizottság határozata a 2002/18/EK sz. határozata a Közösségi ökocímke**-munkatervének létrehozásáról
  - Két példa, amely közvetlenül alkalmazható az aggregátumokra: a **Bizottság 2006/799/EK sz. határozata** a közösségi ökocímke talajjavítóknak történő odaítélésével kapcsolatban felülvizsgált ökológiai kritériumok és a vonatkozó értékelési és ellenőrzési követelmények megállapításáról; a **Bizottság 2002/272/EK sz. határozata** a kemény padlóburkolatokra vonatkozó közösségi ökocímke odaítélésével kapcsolatos ökológiai kritériumok meghatározásáról

- Környezetvédelmi kérdések

„Az egyezmények támogatják a megfontolt és ésszerű természetes erőforrás-használatot, hogy elkerülhető legyen váratlan kimerülésük. Ugyanakkor a bányászat hosszú időre kikerült a környezetvédelmi irányelvek alól, beleértve a hulladékjogot is (Hámor, 2003).”

Az Európai Bizottság két közleménnyel (**COM(2000)265, COM(2000)664**) és olyan jogi intézkedések sorozatával válaszolt, amelyek lefedik az elsődleges aggregátumgazdálkodást, pl. **Az Európai Hulladékkatalógus, az Európai Bizottság ítélete (C-114 Avesta-ügy), módosított Seveso II irányelv, a Környezetvédelmi felelősségről szóló irányelv (2004/35/EK), a bányászati hulladékok ABT referenciadokumentuma az IPPC irányelv alapján (BREF), EU szennyezésregisztráció, bányászati hulladékról szóló irányelv és végrehajtási Bizottsági Határozatai.**

- EMAS-szabályozás (EU Környezetvédelmi Vezetési és Hitelesítési Rendszer a cégek és más szervezetek eszköze a környezeti teljesítményük értékelésére, jelentésére és javítására)

- Vízjog

- Természetvédelmi jog

- Hulladékjog

- Egyéb releváns környezetvédelmi irányelvek

- Lég- és zajszennyezési szabályozás

- Társadalmi vonatkozások

- Az aggregátumokkal kapcsolatos egészségügyi és biztonsági szabályozás

- Politikai jelentőségű dokumentumok

- **Az aggregátumokra vonatkozó európai jog 3 elemzése és összegzése**

- Elsődleges szabályozás

- Másodlagos szabályozás

- Politikai jelentőségű dokumentumok

...Következtetések és keretajánlások:

1. 2004-ben az EU-ban felhasznált aggregátumoknak több mint **5%-a** újrahasznosított volt, bár a tagállamok között nagyon **eltérő** volt ez az **arány**. **Néhány országban egyáltalán nem használtak másodlagos aggregátumot**, míg máshol **több mint 20%-nyit**. A UEPG aggregátum-kínálati számításai szerint a nem veszélyes hulladék 100%-ban történő felhasználása is csak a teljes aggregátumkereslet 15%-át fedné. Az elsődleges aggregátumipar legnagyobb akadályaként a **Natura 2000** említhető. E szabályozás **eltérő végrehajtása** a különböző tagállamokban a piaci helyzet torzulásához, és a környezeti hatások határon túlra exportáláshoz vezethet. Ezért fontos az elsődleges aggregátumokhoz való hozzáférés – területrendezési tervek alapján történő – biztosítása.
2. A kitermelőipar különleges jogi kezelésben részesül a **környezeti hatásainak mérsékelt ellenőrzésével**, mert nem tartozik a fő környezetvédelmi irányelvek hatásköre alá.
3. a. Másodlagos aggregátumok esetén viszonylag kevés jogi intézkedés történt az **első Hulladék Keretirányelv (75/442/EGK)** és a századforduló között. Az újrahasználat és újrahasznosítás alapjai további intézkedés nélkül jelentek meg. Az 1991-es hulladéklerakókról szóló irányelv jelentette ki, hogy a hulladéklerakás a végző, elkerülhető hulladékkezelési lehetőség, és hangsúlyozta a biológiailag lebontó hulladék csökkentését.
3. b. **A 2008/98/EK sz. Hulladék Keretirányelv foglalkozik az építési-bontási hulladékkal és a háztartási hulladékkal**

4. 2000-ben a korábbi forgatókönyv drasztikusan megváltozott. A környezeti hatások (aznarcollari és Baia mare-i baleset) és a kialakuló új hulladékpolitika egy sor összefutó eseményt idézett elő. Megjelent az **Európai Hulladékkatalógus**, számos **bizottsági ítélet** foglalkozott az inert bányászati hulladék jogi értelmezésével, a **Seveso II irányelvet** módosították, a **Környezetvédelmi felelősségről szóló irányelvet**, **Bányászati Hulladék BREF-t**, **EU Szennyeződésregisztrációt**, a **Bányászati Hulladékról szóló irányelvet** és végrehajtási bizottsági határozatát, és az új **Hulladék keretirányelvet** bevezették.
5. **A korábbi (SARMa) lelkiismeretes keresztező tanulmány nem talált jogi ellentmondást vagy jelentős hiányt az elsődleges és másodlagos aggregátumokkal kapcsolatban.**
6. Az **aggregátumok tömör definíciója** még mindig hiányzik a közösségi vívmányokból, ami a jövőben perekhez vezethet.
7. Szükség van egy aggregátumokkal kapcsolatos naprakész jogi nevezéktanra. Ajánljuk, hogy az **„elsődleges” aggregátumok** kifejezést az ásványi nyersanyagokra, homokra, kavicsra és zúzott kőre alkalmazzák, amelyeket elsődlegesen azzal a céllal termelnek ki, hogy aggregátumként használják fel.

8. A többi aggregátumot, a új Hulladék Keretirányelv szerinti melléktermékeket, a hulladékstátusz megszűnésével átminősített anyagot és újrahasznosított hulladékot „**másodlagos aggregátum**”-ként kell meghatározni. Az aggregátumipar hosszú ideje félreértés nélkül használja a „természetes”, „újrahasznosított” és „mesterséges” aggregátum kifejezéseket. Fontos, hogy a tagállamok minél előbb átültessék ezeket a kifejezéseket a saját szabályozásukba.

9. A legtöbb szabályozás (a fenntartható természetes erőforrás-gazdálkodásról, az életciklus-szemlélet, a nyersanyagellátás) tematikus stratégiaként vagy közleményként jelent meg, **és nem érte el a másodlagos szabályozás szintjét.** A fenntarthatósági alapelvek gyakorlati elemei (életciklus-elemzés, a mutató módszere, termékspecifikus küszöbértékek, „fit-for-use” alkalmazások, agyag- és energiahatékony megoldások) ritkán szerepelnek még az új szabályozásokban is. Az egyetlen jelentős jogszabály, amely tartalmazza a fenntarthatóság alapelveit és közvetlenül az aggregátumokra vonatkozik, a kemény padlóburkolatokra vonatkozó **közösségi ökocímke** odaítélésével kapcsolatos ökológiai kritériumok meghatározásáról szóló **2002/272/EK sz. Bizottsági Határozat.** Ez egy lehetséges jogi módszertan, amely irányíthatja mind az elsődleges, mind a másodlagos aggregátum kitermelésének fenntartható gazdálkodását. Ajánljuk, hogy a termékspecifikus ökocímke- és ökodíj-szabályozást terjesszék ki elsődleges és másodlagos aggregátumtermelési rendszerekre is.

10. A **hulladékjog majdnem tökéletes**, fejlődése annak köszönhető, hogy
- összhangban van az összes hulladékárammal,
  - ösztönző mentesítéseket* nyújt a nem veszélyes hulladékok számára, és
  - hulladékstátusz megszűnése („end-of-waste”) és melléktermék kategóriákat határoz meg, amelyek alátámasztják az újrahasználatot és újrahasznosítást.

A pénzügyi szabályozási eszközök viszont a tagállamok hatóságainak hatáskörében vannak, ami határon átnyúló piaci zavarhoz és a különböző aggregátum-nyersanyagok ellátói közötti verseny torzulásához vezethet.

11. Bizonyos ipari és más, nem veszélyes aggregátumot termelő hulladékáramok esetén a közösségi szabályozás további módosítására és fejlesztésére lesz szükség, mert jelenleg nem elég hangsúlyos az építési-bontási hulladék.
12. Az ásványi nyersanyag-kitermelő ipar hulladékgazdálkodását és az ezzel kapcsolatos másodlagos aggregátumtermelést tekintve a **Bányászati hulladékokról szóló irányelv** hozta meg az áttörést 2006-ban, ezen a szabályozatlan területen.
13. Gazdasági okok miatt a **bányavállalkozóknak érdeke, hogy tömedékelésre használják a keletkező hulladékot**, és eladják a nem veszélyes aggregátum-melléktermékeiket és a feldolgozott bányászati hulladékot. A Bányászati hulladékokról szóló irányelv szerint kidolgozandó műszaki útmutató tartalmazhat intézkedéseket azzal kapcsolatban, hogy hogyan kapcsolódik a bányászati hulladékkezelés az aggregátumkészletekhez, legalább kitermelt/visszatömedékelt térfogatban kifejezve.

14. **A közösségi ásványi nyersanyag-politika** és a területrendezés **hiánya** a másik **legfőbb jogi akadály**, amely konfliktusokat okoz a teljes elsődleges aggregátum-szabályozásban. Az aggregátum-kiteremlés a kis prioritású területhasználati tevékenységek közé tartozik a legtöbb tagállamban, ami az ismert ásványvagyon meddővé válásához vezet, megszüntetve a jövő generációk esélyeit.
15. Az aggregátumipar fenntartható fejlődése érdekében szükséges a **gazdasági, környezetvédelmi és társadalmi szempontok kiegyensúlyozott figyelembe vétele** a következő közösségi ásványi nyersanyag-politika keretében. A **Stratégiai hatásvizsgálatról szóló irányelvben** található új, sajátos hivatkozás a nemzeti ásványvagyon tervekre szintén erősítheti az elsődleges aggregátum nyersanyagok, aggregátumvagyon és -készlet jelentőségét és értékelését.
16. A környezeti felelősségvállalásról szóló irányelv teljes harmonizációja újabb pénzügyi terhet jelenthet az aggregátumtermelő cégek számára. A környezetet érintő szándékos bűncselekményekre vonatkozó jogszabály a Tanács 2003/80/IB sz. kerethatározata a környezet büntetőjog általi védelméről.
17. Az illegális bányászat ellen a környezeti bűncselekményekhez hasonló jogi szankciókat kell megfogalmazni a közösségi jogban, a fenntartható természeti erőforrásokkal való gazdálkodás ellen irányuló büntetőeljárás alapján.

Magyar szabályozás

- **Különálló bányatörvény:** a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény. Többször módosították. Számos végrehajtási rendelete közül a legfontosabb a Bányatörvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII. 19.) sz. kormányrendelet.
- **A bányatörvény** lefedi a bányászathoz kapcsolódó tevékenységek teljes láncolatát: geológiai szolgálatot, ásványi nyersanyagkutatót, kitermelést, a művelés szüneteltetését, ásványi nyersanyag-feldolgozást, bányafelhagyást, rekultivációt.
- **Minden nyersanyagra kiterjed** (beleértve a szénhidrogéneket is), foglalkozik a meddőhányók létesítésével, hasznosításával és megszüntetésével; mélyművelésű és külszíni bányák üzemeltetésével, kiaknázásával és felhagyásával; bányászati módszerekkel végzett más felszín alatti tevékenységgel (aknamélyítés, mélyfúrás, alagút- és vágathajtás); szénhidrogén-szállító csővezetékek létesítésével és üzemeltetésével; geotermikus energiahasznosítással, kivéve a felszín alatti vizeket.
- A geotermikus energiát hordozó víz, felszín alatti víz, a vízgazdálkodás általában és a kézi aranymosás **nem tartozik a hatálya alá.**

Egyéb fontos jogszabályok

- A Magyar Bányászati és Földtani Hivatalról szóló 267/2006. (XII. 20.) sz. Korm. Rendelet
- A bányafelügyelet részére fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakról, valamint a felügyeleti díj fizetésének részletes szabályairól szóló 57/2005. (VII. 7.) GKM rendelet
- Az ásványi nyersanyagok és a geotermikus energia fajlagos értékének, valamint az értékszámítás módjának meghatározásáról 54/2008. (III. 20.) Korm. rendelet
- A Magyar Köztársaság gyorsforgalmi közúthálózatának közérdekűségéről és fejlesztéséről szóló 2003. évi CXXVIII. törvény
- A hites bányamérőről szóló 12/2010. (III. 4.) KHEM rendelet
- A bányászati hulladékok kezeléséről szóló 14/2008. (IV. 3.) GKM rendelet

- Az ásványi nyersanyag a kitermeléssel a bányavállalkozó tulajdonába kerül. Magyarországon ez igaz minden ásványi nyersanyagra.
- Az állam a tulajdonos, ezt a jogát a helyi bányakapitányságokra (elsősorban) vagy a miniszterre (koncessziós szerződések esetén) átruházva gyakorolja.
- A helyi önkormányzatok társhatóságként vesznek részt az engedélyezési folyamatban.
- Az aggregátumok in-situ eredeti tulajdonjogát tekintve nincs kivétel Magyarországon.

Köszönöm a figyelmet!